

Nota Oud-Turnhout – Hof ter Dorpe

DEEL 2: Programma van Maatregelen toegevoegd aan het verslag van resultaten na het proefsleuvenonderzoek binnen een uitgesteld traject

Nota Oud-Turnhout – Hof ter Dorpe

Deel 2: Programma van Maatregelen toegevoegd aan het Verslag van Resultaten na het proefsleuvenonderzoek binnen een uitgesteld traject

PeCoARCHEO-rapport 39

Titelblad: Privé-schuilkamer uit WOII gebouwd op 10 mei 1940 door Van Gorp's Moderne Wegengbouw uit Ravels (foto: Peter Cosyns)

© 2021 PeCoARCHEO
Strijdersstraat 47
3000 Leuven
0477/326669
petercosyns@hotmail.com

NUR 682
PeCoARCHEO-rapport 39

Wettelijk depot: D/2021/14.778/18

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

ADMINISTRATIEVE FICHE

Opdrachtgever	Zie privacy-fiche																				
Project	Hof Ter Dorpe																				
Postadres	Dorp 18/19-20-21-22, 2360 Oud-Turnhout																				
Gemeente	Oud-Turnhout																				
Provincie	Antwerpen																				
Kadastrale gegevens	OUD-TURNHOUT 2 Afd./Sectie F/Percelen 433x5; 433g6; 433f7; 433g7; 433h7; 433s7; 433v7; 433x7; 433f8; 433s8																				
Coördinaten	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bounding box</th> <th>WGS84</th> <th>Web Mercator</th> <th>Lambert72</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ZO-hoek</td> <td>51°19'07,47"NB - 4°58'56,45"OL</td> <td>554 632,30 m - 6 677 870,50 m</td> <td>192 777,96 m - 223 391,15 m</td> </tr> <tr> <td>NO-hoek</td> <td>51°19'09,40"NB - 4°58'54,29"OL</td> <td>554 565,42 m - 6 677 965,74 m</td> <td>192 735,58 m - 223 450,30 m</td> </tr> <tr> <td>ZW-hoek</td> <td>51°19'05,71"NB - 4°58'53,34"OL</td> <td>554 536,16 m - 6 677 783,31 m</td> <td>192 718,20 m - 223 336,20 m</td> </tr> <tr> <td>NW-hoek</td> <td>51°19'06,41"NB - 4°58'51,58"OL</td> <td>554 481,81 m - 6 677 817,95 m</td> <td>192 683,99 m - 223 357,55 m</td> </tr> </tbody> </table>	Bounding box	WGS84	Web Mercator	Lambert72	ZO-hoek	51°19'07,47"NB - 4°58'56,45"OL	554 632,30 m - 6 677 870,50 m	192 777,96 m - 223 391,15 m	NO-hoek	51°19'09,40"NB - 4°58'54,29"OL	554 565,42 m - 6 677 965,74 m	192 735,58 m - 223 450,30 m	ZW-hoek	51°19'05,71"NB - 4°58'53,34"OL	554 536,16 m - 6 677 783,31 m	192 718,20 m - 223 336,20 m	NW-hoek	51°19'06,41"NB - 4°58'51,58"OL	554 481,81 m - 6 677 817,95 m	192 683,99 m - 223 357,55 m
Bounding box	WGS84	Web Mercator	Lambert72																		
ZO-hoek	51°19'07,47"NB - 4°58'56,45"OL	554 632,30 m - 6 677 870,50 m	192 777,96 m - 223 391,15 m																		
NO-hoek	51°19'09,40"NB - 4°58'54,29"OL	554 565,42 m - 6 677 965,74 m	192 735,58 m - 223 450,30 m																		
ZW-hoek	51°19'05,71"NB - 4°58'53,34"OL	554 536,16 m - 6 677 783,31 m	192 718,20 m - 223 336,20 m																		
NW-hoek	51°19'06,41"NB - 4°58'51,58"OL	554 481,81 m - 6 677 817,95 m	192 683,99 m - 223 357,55 m																		
Capakey	13482F0433/00X005; 13482F0433/00G006; 13482F0433/00F007; 13482F0433/00G007; 13482F0433/00H007; 13482F0433/00S007; 13482F0433/00V007; 13482F0433/00X007; 13482F0433/00F008; 13482F0433/00S008																				
Autorisatie	Peter Cosyns OE/ERK/Archeoloog/2019/00009																				
Auteurs	Peter Cosyns, Ilse Roovers, Bart Ooghe																				
Onderzoekstermijn	november-december 2021																				
Trefwoorden	Nota, uitgesteld traject, proefsleuvenonderzoek, Oud-Turnhout, Dorp, Noorderkempem, Kempische laagvlakte, Depressie van beide Netes																				

INHOUDSTAFEL

<i>Administratieve fiche</i>	4
<i>Inhoudstafel</i>	6
1. Introductie	7
2. Besluit van het proefsleuvenonderzoek	9
3. Mogelijk vervolgtraject	14
4. Advies voor wenselijke maatregelen	15
5. Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode en -technieken	16
5.1. Onderzoeksstrategie	16
5.2. Onderzoeksmethodes	16
5.3. Onderzoekstechnieken	16
6. Kostenraming en geschatte duur van de voorgestelde maatregelen	16
7. Lijst van figuren	16

1. INTRODUCTIE

In deel 1 is een verslag van resultaten van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem opgemaakt om een archeologische evaluatie van het terrein te kunnen opstellen. In dit tweede deel van de nota is een programma van maatregelen uitgewerkt zodat een afdoend gefundeerd advies voor vrijgave van het projectgebied kan geformuleerd worden op basis van de verzamelde analyseresultaten uit het opgespoorde, geregistreeerde, gedetermineerde en gewaardeerde archeologisch erfgoed.

Op basis van de verzamelde archeologische gegevens kan opgemaakt worden dat het projectgebied geen potentieel heeft voor enige kennisvermeerdering van de lokale en regionale geschiedenis. Hierdoor is een verdergezet archeologisch vervolgonderzoek niet nuttig, niet wenselijk en bijgevolg ook niet noodzakelijk. De onderzoeksresultaten geven bovendien aan dat een *in situ*-behoud niet aan de orde is. Door de zware versterking van de bodem en bij afwezigheid van archeologische structuren is er geen noodzaak meer om nog verder rekening te houden met de potentiële impact van de geplande werken op de bodem. Bijgevolg dienen geen verdere aanbevelingen voor archeologisch vervolgonderzoek uitgesproken te worden in relatie tot het inplantingsplan van het nieuwbouwproject.

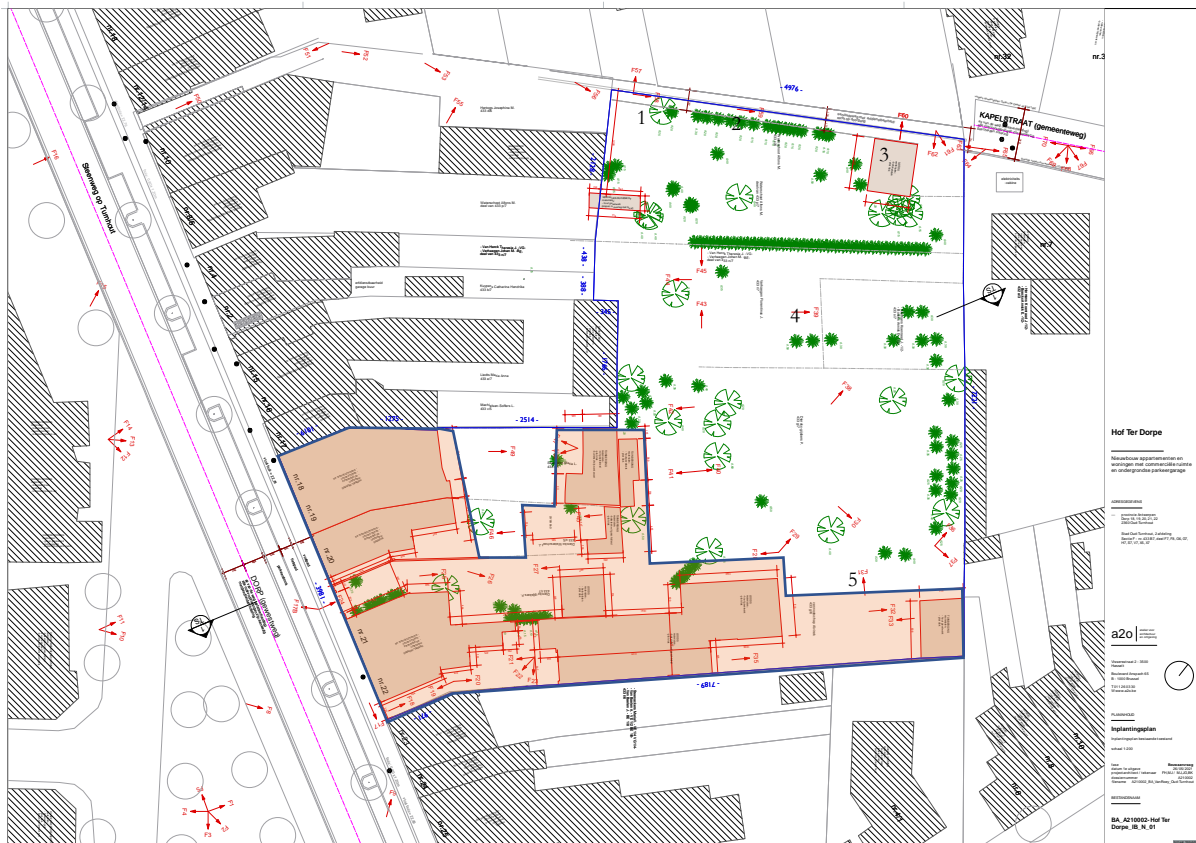
Figuur 1: Projectgebied Hof ter Dorpe te Oud-Turnhout geprojecteerd op de GRB-basiskaart (bron: geopunt.be)

Van maandag 15 november tot en met woensdag 17 november 2021 is in Oud-Turnhout een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd ter hoogte van Dorp 18-22 langs de Steenweg op Turnhout tot aan de Kapelstraat. Het studiegebied (Figuur 1, blauwe zone) bevindt zich in het dorpscentrum van Oud-Turnhout ter hoogte van het driehoekig dorpsplein Dorp en omvat tien kadastrale percelen die

samen een totale oppervlakte van 53 are 72,10 ca of 5.372,10 m² beslaan (Tabel 1) waarvan 2.112 m² verstoord is door bebouwing met impact in de bodem (Figuur 2, met meer uitleg in Deel 1: 2. Aanleiding vooronderzoek, p.9).

Tabel 1: Overzicht van de oppervlaktes van alle betrokken kadastrale percelen

Kadastrale percelen	Oppervlakte
433F7	333,32 m ²
433F8	346,22 m ²
433G6	750,80 m ²
433G7	1.639,05 m ²
433H7	489,50 m ²
433S7	272,01 m ²
433S8	54,89 m ²
433V7	943,80 m ²
433X5	331,23 m ²
433X7	211,28 m ²
TOTAAL	5.372,10 m²

Figuur 2: Inplantingsplan van bestaande toestand met afbakening van door bebouwing niet voor archeologie toegankelijke verstoorde bodem (oranje zone) (plan: a2o.be)

In combinatie met het proefsleuvenonderzoek is een bodemkundig onderzoek op basis van referentieprofielputten uitgevoerd (zie Deel 1: Verslag van Resultaten).

Het dossier is uitgewerkt binnen een uitgesteld traject omdat de eigenaar eerst de garantie wilde hebben voor de ontvankelijkheid van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen van het projectgebied vooraleer zich te engageren in de bijkomende kosten die voortvloeien uit een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

2. BESLUIT VAN HET PROEFSLEUVENONDERZOEK

Volgende klassieke onderzoeksvragen, geformuleerd in het bureauonderzoek, dienden te worden beantwoord op basis van de verworven resultaten uit het proefsleuvenonderzoek:

- *Heeft het proefsleuvenonderzoek sporen, structuren of losse vondsten aan het licht gebracht?*

Ja, in de zes sleuven zijn sporen en losse vondsten aangetroffen maar geen structuren.

- *Zijn de aanwezige structuren/ sporen van natuurlijke of antropogene aard?*

In totaal zijn tussen de vele verstoringen 23 sporen geregistreerd waarvan drie in de profielwand van de referentieprofielputten (SP21-23) (zie Deel 1, 3.2. Bodemkundig onderzoek via referentieprofielputten, p.16-22). Er zijn geen sporen van natuurlijke aard geregistreerd. Twintig sporen van antropogene aard zijn in vlak 1 waargenomen waarvan twee behoren tot eenzelfde greppel (SP12-13 in sleuf 6).

Tabel 1: Overzicht van alle aangesneden sporen tijdens het proefsleuvenonderzoek

<i>Sleuf</i>	<i>Aantal sporen</i>	<i>Antropogeen</i>	<i>Natuurlijk</i>
1	4	3	0
2	4	4	0
3	8	5	0
4	2	1	0
5	1	0	0
6	4 (3)	4 (3)	0
TOTAAL	23 (22)	23 (22)	0

- *Wat is de bewaringstoestand van de antropogene structuren/ sporen?*

De bewaringstoestand van de antropogene sporen is relatief gesproken goed. De vulling van de sporen blijkt nergens omgewoeld, maar het bovenste deel van een aantal sporen is verstoord door de 19de-begin 20ste eeuwse afgravingen. De homogeen donkergekleurde humeuze sporen tekenen zich heel duidelijk af in de moederbodem en zijn dus goed te onderscheiden van de moederbodem. De weinige sporen die vager waarneembaar zijn met een bleker gevlekte verkleuring zijn naar alle waarschijnlijkheid grondverkleuringen die moeten geassocieerd worden met de late middeleeuwen. Er is een concentratie in de zuidoostelijke hoek (de zuidelijke uiteindes van sleuven 3 en 4 en het oostelijk uiteinde van sleuf 5) en nog twee sporen in de noordwestelijke hoek (sporen SP1 en 15).

Door de zware verstoring van de bodem konden geen sporen in verband gelegd worden met een structuur.

- *Maken de sporen deel uit van een of meerdere structuren?*

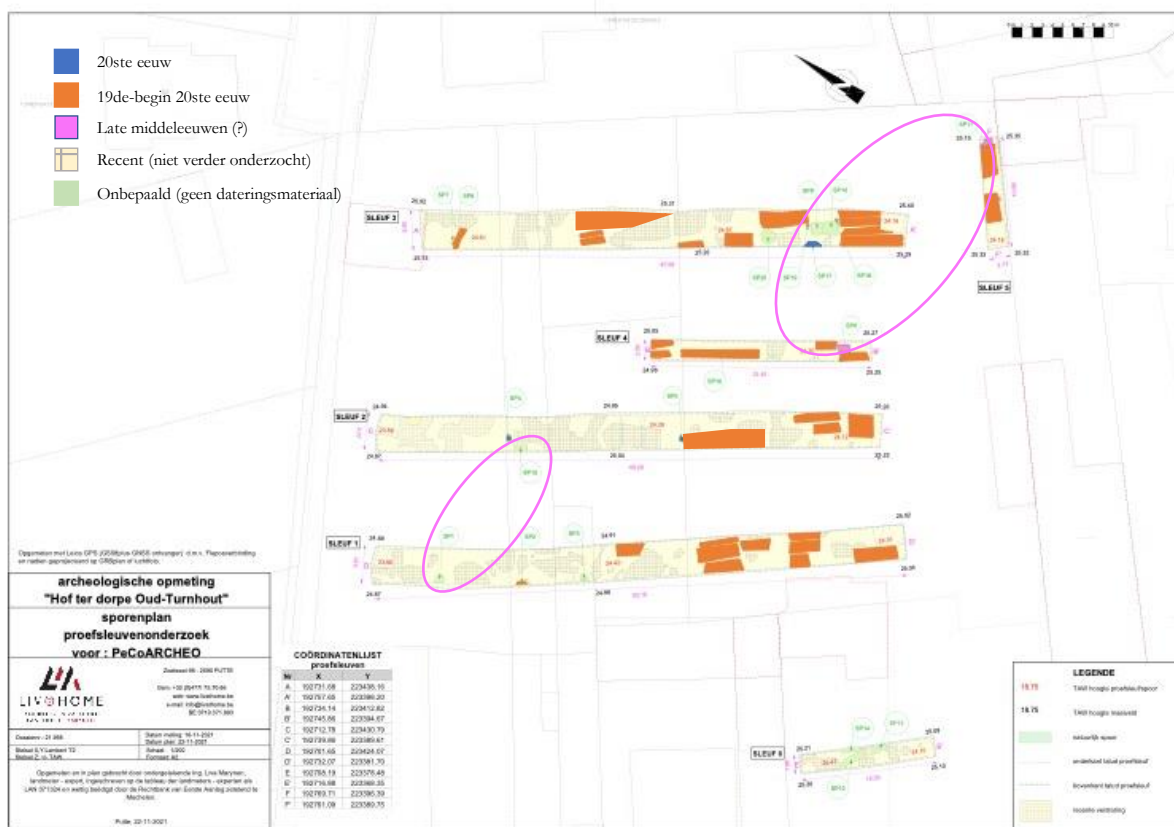
Neen. Met uitzondering van de paar paalgaten (SP4-5; SP18-19) en een greppel (SP12-13) zijn geen restanten van enige structuur aangetroffen over de hele site. Door de zwaar verstoorde bodem kan geen uitspraak gedaan worden over de betekenis van die paalsporen. Ook van de greppel kan niets gezegd worden bij de afwezigheid van vondstmateriaal en door de zwaar verstoorde omgeving waarin de twee greppelonderdelen zijn aangetroffen.

In annex kan wel nog melding gemaakt worden van de privé-schuilkelder in de tuin van huisnummer 20 die gebouwd is bij de aanvang van WOII (zie Deel 1, 3.3.1. Bespreking van het sporenplan, p.41-44).

- *Behoren de sporen tot een of meerdere periodes?*

De meeste sporen bleken een steriele vulling te hebben en konden daardoor niet gedateerd worden. Slechts zes van de 23 sporen heeft vondstmateriaal opgeleverd. Een deel van die zes sporen bleken (relatief) recente verstoringen die in de 19de en/of 20ste eeuw moeten geplaatst worden (Figuur 3). Zo is er een hele set lange, smalle, rechthoekige sporen vastgesteld in de zuidelijke helft van het projectgebied (Figuur 3, oranje

sporen).¹ Deze systematisch, veelal parallel naast elkaar, aangelegde kuilen moeten in de 19de-begin 20ste eeuw worden gedateerd. Een van de gecoupeerde sporen, SP16 in sleuf 4, leverde vondstmateriaal op dat thuishoort in de 19de eeuw. Het erbij aangetroffen 18de eeuws kleipijpfragment onderbouwt de stelling van 19de-begin 20ste eeuwse zandwinningskuilen voor het lokaal aanleveren van funderingszand (zavel) bij de aanleg van tegelvloeren in de rijhuizen die langs de Steenweg op Turnhout massaal werden opgetrokken in de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw. Die zandwinningskuilen werden dan opgevuld met het aanwezige plaggendek met daarin rondslingerend (huishoudelijk) afval. Als alle lange, smalle, rechthoekige sporen in de zuidelijke zone van het projectgebied aan deze datering mogen gekoppeld worden, is duidelijk dat deze zone op een systematische wijze zwaar verstoord is geweest in de loop van de 19de eeuw (en vermoedelijk ook nog wat in het begin van de 20ste eeuw) (Figuur 3, oranje sporen. En die versterking van de bodem is nog verder doorgegaan in de 20ste eeuw (Figuur 3, gerasterde en blauwe sporen). Tot hertoe is slechts één enkel middeleeuws spoor geregistreerd, spoor SP6 in sleuf 4, maar een set sporen SP1, SP7, SP9-11 en SP15 zijn zeer waarschijnlijk ook laatmiddeleeuws, maar bij gebrek aan vondstmateriaal is deze hypothese onder voorbehoud te nemen. Ook de twee paalkuilen SP18 en SP19 in sleuf 3 mogen vermoedelijk als middeleeuws beschouwd worden (ook al ontbreekt ook hier vondstmateriaal om dit te bevestigen).

Figuur 3: Sporenplan binnen het projectgebied Hof ter Dorpe te Oud-Turnhout met aanduiding van de 19de-begin 20ste eeuwse zandwinningskuilen (oranje) (plan: liv@home)

- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (inclusief argumentatie)?*

Niettegenstaande de zeer lage densiteit aan sporen en het zeer gebrekkige en vooral eenzijdige vondstmateriaal kan gesteld worden dat het projectgebied —met uitzondering van enkele vage aanwijzingen naar de (late) middeleeuwen— geen archeologische vindplaatsen bezit, maar enkel een set systematisch

¹ Omdat het binnen dit proefsleuvenonderzoek initieel niet het opzet was om dit type spoor systematisch in kaart te brengen en de recente verstoringen (gerasterde sporen) niet verder onderzocht zijn, wordt er van uitgegaan dat hier niet de volledige concentratie aan zandwinningskuilen binnen de opengelegde sleuven wordt weergegeven.

uitgegraven lange, smalle, rechthoekige sporen in de loop van de 19de eeuw of het begin van de 20ste eeuw. Het projectgebied bezit dus enkel aanwijzingen van het landgebruik in de nieuwste tijd.

Kanttekening: Het is op dit ogenblik onbeslist of de kuilen effectief zijn gegraven tot in de moederbodem voor de winning van zavel en waarin het oude plaggendeek is gegooid, dan wel dat het aanwijzingen zijn van oude opgravingen op zoek naar de Tempelierscommanderij *Ter Braecke*.

- *Welke functie heeft de site? (bewoning, begraving, productie, ritueel, militair,...)*

Binnen het projectgebied zijn geen aanwijzingen van enige site aangetroffen die in relatie staan tot de herenhoeve *'t Hoefke*, het *laathof van Chantraine*, de *Templierscommanderij Ter Braecke* in het bijzonder of enige landelijke bewoning, begraving, artisanale productie, ritueel, of militaire aanwezigheid in het algemeen, met uitzondering van spoor SP6 in sleuf 4 en misschien ook de sporen SP1, SP7, SP9-11 en SP15 en de paalkuilen SP18 en SP19. Omdat alleen SP6 (een zeer bescheiden set) vondstmateriaal heeft opgeleverd kan er enkel geconcludeerd worden dat er binnen het projectgebied vermoedelijk kenniswinst te rapen was over de middeleeuwse menselijke activiteiten als er geen intensieve bodemverstoring had plaatsgegrepen in de 19de en 20ste eeuw.

- *Wat is de verwachte sporendensiteit?*

De sporendensiteit binnen het projectgebied is zeer laag. De sleuven leverden amper sporen op (Tabel 1). Bovendien is nergens een nuttig/zinnig spoor geregistreerd. Het opstellen van een sporen-/structurenplan per periode voor dit projectgebied blijkt weinig nuttig want (1) door de zware verstoringen in de 19de en 20ste eeuw, (2) door het gebrek aan sporen en (3) bij gebrek aan dateringsmateriaal in die sporen, is het geperiodiseerd sporenplan moeilijk op te maken (Figuur 3).

- *Tot welke periode(s) behoren de antropogene structuren/sporen?*

Het gros van de verstoringen/sporen in de grond blijken 19de-20ste eeuws te zijn. In een aantal gevallen oversnijden die relatief recente de onderliggende sporen die duidelijk ouder zijn. Alleen kon geen enkel van die oversneden 'oudere' sporen effectief gedateerd worden wegens gebrek aan vondstmateriaal.

Kuil SP6 in sleuf 4, die in de late middeleeuwen moet zijn aangelegd, is het enige 'oude' spoor binnen het projectgebied.

- *Zijn er antropogene structuren/sporen die bijzondere aandacht verdienen bij eventueel vervolgonderzoek?*

NVT. Het projectgebied heeft niets opgeleverd dat enig verdergezet traject verdient of verantwoordt. Het projectgebied bezit geen archeologische site dat vervolgonderzoek zou nuttig maken.

- *Zijn er archeologische sites waargenomen binnen het plangebied?*
 - *Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringsstoestand van die sites?*
 - *Hoe zijn die sites gesitueerd ten opzichte van het landschap?*
 - *Welke waarde hebben die sites?*

Neen. Zoals eerder al is aangehaald, zijn er geen archeologische sites waargenomen binnen het plangebied.

- *Welke site-specifieke vragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek door middel van een opgraving beantwoord worden?*

NVT

- *Welk kennispotentieel heeft de archeologische site op regionaal niveau en in breder perspectief?*

Geen. Het projectgebied ter hoogte van Dorp 18-22 langs de Steenweg op Turnhout en reikend tot aan de Kapelstraat in Oud-Turnhout, bezit geen kennispotentieel, niet op regionaal niveau en ook niet op lokaal niveau.

- *Is een verdergezet archeologisch traject wenselijk, nuttig, noodzakelijk?*
 - *Wat is dan de meest optimale onderzoeksstrategie wanneer wordt geopteerd voor een verdergezet archeologisch traject?*
 - *Welke bijkomende onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?*

NVT. Binnen het projectgebied is een vlakdekkende opgraving niet nuttig, niet wenselijk en ook niet noodzakelijk.

- *Kan er een inschatting gemaakt worden van de noodzaak en vermoedelijke hoeveelheden van natuurwetenschappelijke onderzoek bij verder vervolgonderzoek?*

NVT

- *Kan er een inschatting gemaakt worden over budget, tijdsduur, personeelsbezetting, personeelskwalificaties en gespecialiseerde begeleiding bij een vervolgonderzoek?*

NVT

In functie van het bodemkundig onderzoek o.b.v. referentieprofielputten zijn volgende onderzoeksvragen in acht genomen:

- *Welke horizonten zijn waargenomen in de verschillende profielputten (beschrijving + duiding)?*

De toplaag bestaat hoofdzakelijk uit een OB-pakket wat staat voor recente vergravingen/verstoringen. De A-horizont is hier duidelijk vergraven waarvan het plaggendek afwezig blijkt of uiterst dun. In plaats van een klassiek beeld van bodemopbouw voor de zandige Kempen is het AC-profiel niet opgemerkt, maar eerder een OBC-profiel waarvan het OB-pakket soms tot diep in de C-horizont reikt.

De C-horizont bestaat vooral uit steriele witte kwartzanden, soms met een geelbruine siltige bijmenging, waardoor deze zanden soms plaatselijk een geler en geconsolideerde textuur en uiterlijk geven, maar als gevolg van grondwaterpercolatie zijn die veelal roestbruin (gevekt) gekleurd door het oxidatieproces van het aanwezige ijzer. Verspreide donkere vlekken wijzen dan weer op mogelijke oude plantenresten, tenzij het om meer recente bioturbaties gaat zoals verticaal diep groeiende plantenwortels.

- *Kunnen bodemvormende factoren gedetermineerd worden?*

Bovenop de C-horizont is de accumulatie en decompositie van organisch materiaal via de aanleg van een plaggendek nog amper aanwezig. Dit bodemvormend proces door antropogene activiteiten die al kunnen teruggaan tot de late middeleeuwen is zwaar verstoord door 19de-begin 20ste eeuwse afgravingen waarin de resten van het plagendek zijn gegooid.

In de C-horizont is een oxidatie van de ijzerrijke zandlaag en het ontstaan van roestvlekken tot ijzerconcreties waarneembaar door een wisselende grondwaterstand en de tijdelijke zuurstofaanrijking van de C-horizont boven de grondwatertafel.

- *Wat is de impact van bodemvormende factoren of processen op het bewaringspotentieel en de bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed?*

De OB-verstoringen hebben niet alleen het plaggendek uit de nieuwe tijd vergraven, maar ook de eventueel aanwezige (pre)middeleeuwse sporen zijn weggegraven. De mogelijkheid om een beeld te kunnen vormen van het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed is bijgevolg niet meer leesbaar.

- *In hoeverre heeft de mens een verstoring van de bodem veroorzaakt? Zo ja, in welke mate?*

Zoals eerder al aangehaald is de bodem binnen het projectgebied zwaar verstoord door menselijke ingrepen in de 19de en 20ste eeuw. In de 19de en begin 20ste eeuw gaat het om systematisch aangelegde lange, smalle, rechthoekige kuilen die vaak parallel aan elkaar werden aangelegd. Die kuilen werden vermoedelijk gegraven

om aan zandwinning te doen, tenzij het om oude ‘archeologische opgravingen’ gaat. In de loop van de 20ste eeuw werd het terrein vergraven door een amalgaam aan eerder ondiepe, kleine en grote kuilen.

- *Is er een archeologisch niveau aanwezig, en op welke diepte bevindt zich dit?*

Op basis van de profielwanden van de zes getrokken sleuven en de zes referentieprofielputten is vastgesteld dat het oorspronkelijk archeologisch niveau relatief dicht tegen het maaiveld ligt op een diepte van 0,40 m -Mv. Alleen reikt het zo overheersende 19de-20ste eeuwse OB-pakket veel dieper waardoor de bodem tot 0,80-0,95 m -Mv verstoord is en het archeologisch niveau nog amper bewaard is.

- *In hoeverre is (een deel van) de B-Horizont bewaard?*

NVT. Er is nergens een B-Horizont waargenomen.

3. MOGELIJK VERVOLGTRAJECT

Omdat het bureauonderzoek onvoldoende argumenten heeft gegenereerd om een vrijgave te adviseren, bleek een inhoudelijke en ruimtelijke evaluatie van het projectgebied ter plaatse noodzakelijk. Enkel dan zou een uitspraak kunnen gedaan worden over de ruimtelijke spreiding van eventueel chronologisch opeenvolgende archeologische vindplaatsen. In het bureauonderzoek werd daarom een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Deze onderzoeksmethode bleek de meest aangewezen manier om zo snel mogelijk duidelijkheid te bekomen over de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren. Voor zover een datering en een functiebepaling mogelijk is, dient ook geverifieerd te worden of de geregistreerde sporen in relatie staan met elkaar en of de geregistreerde structuren iets kunnen zeggen over de aard van de site.

Na een adequate uitvoering van het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van zes sleuven en zes registratieprofielputten, heeft het **proefsleuvenonderzoek** voldoende duidelijk kunnen aantonen dat een vervolgonderzoek weinig nuttig en niet noodzakelijk is. Door het proefsleuvenonderzoek is namelijk duidelijk aangetoond dat het projectgebied (1) grotendeels verstoord is door intensieve afgravingen en ophogingen in de 19de en 20ste eeuw, (2) schraal is aan sporen en (3) de archeologie beperkt bleef tot één enkel spoor dat laatmiddeleeuws kan worden gedateerd en verder 19de-20ste eeuwse activiteiten die zeer waarschijnlijk zijn gerelateerd aan bouwwerkzaamheden, maar waarvan niet uitgesloten is dat het om oude opgravingen gaat.

Er wordt geen vervolgtraject geadviseerd.

Conclusie

Het onderzoeksdoel is bereikt omdat de resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem hebben geleid tot een voldoende gefundeerde uitspraak over de aard, de omvang en de waarde van het archeologische bodemarchief in onderhavig projectgebied. Het verdergezet archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft het mogelijk gemaakt om via de resultaten uit een proefsleuvenonderzoek een onderbouwde uitspraak te formuleren over het archeologisch potentieel binnen het plangebied en het terrein vrij te geven.

(1) De hoge graad van intensieve verstoring, (2) de zeer lage frequentie aan (dateerbare) sporen en (3) de afwezigheid van structuren maken dat een verdergezet traject in de vorm van een vlakdekkende opgraving geen kennisvermeerdering zal opleveren voor het historisch inzicht van de gemeente Oud-Turnhout en de regio. Hierdoor is een mogelijk vervolgonderzoek *stricto sensu* weinig nuttig en niet noodzakelijk. Rekening houdend met een kosten-batenanalyse van een vlakdekkende opgraving is een vervolgonderzoek hier ook niet wenselijk. De kostprijs van een vlakdekkende opgraving voor onderhavig projectgebied staat qua kosten-batenanalyse helemaal niet in verhouding met de zeer beperkte aanvullende kennisverwerving.

Het projectgebied *Hof ter Dorpe* ter hoogte van Dorp 18-22 langs de Steenweg op Turnhout te Oud-Turnhout mag bijgevolg vrijgegeven worden voor archeologie.

Er dient wel rekening gehouden te worden met de wet- en regelgeving betreffende archeologische toevalsvondsten (onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 5.1.4).

4. ADVIES VOOR WENSELIJKE MAATREGELEN

Omdat een vervolgonderzoek weinig nuttig en niet noodzakelijk is, dienen geen wenselijke maatregelen geadviseerd te worden.

Een aanvullende vlakdekkende opgraving zal zonder twijfel een aantal bijkomende sporen en misschien zelfs enkele structuren vrijleggen, maar gezien de meeste sporen steriel blijken of van recente datum zijn, zal een vlakdekkende opgraving geen of te weinig nuttige sporen genereren met dateerbare artefacten. Binnen het projectgebied is op een spoor na niets geregistreerd dat in relatie kan gebracht worden met de middeleeuwse *commanderij Ter Braecke* en de laatmiddeleeuwse-vroegmoderne *Hof van Chantraine*.

Een vlakdekkende opgraving zal bijgevolg niet bijdragen tot een beter inzicht van de lokale historische ontwikkeling van dit deel van de Noorderkempfen. Door het proefsleuvenonderzoek is namelijk duidelijk aangetoond dat de bodem binnen het projectgebied zwaar verstoord is in de 19de en 20ste eeuw waardoor er haast geen archeologische sporen zijn geregistreerd.

Rekening houdend met een kosten-batenanalyse voor een vlakdekkende opgraving voor (een deel van) dit grootschalige projectgebied, staat het sporadisch completeren van een archeologisch schraal gebied niet in verhouding met de uiterst beperkte aanvullende kennisverwerving met betrekking tot de lokale geschiedenis van Oud-Turnhout. Het is daarom niet nuttig en weinig zinvol om een verdergezet archeologisch vervolgtraject op te leggen voor het projectgebied *Hof ter Dorpe* in Dorp langs de Steenweg op Turnhout te Oud-Turnhout.

Op basis van een evaluatie van de resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem is duidelijk dat het plangebied geen archeologisch potentieel bezit. Binnen het projectgebied is ook geen *in-situ* bewaring vereist. Het syntheseverslag van de resultaten uit het proefsleuvenonderzoek (Deel 1) en de verwerking van de verworven resultaten met betrekking tot de geponeerde onderzoeksvragen hier in het programma van maatregelen (Deel 2) resulteren in een advies voor vrijgave van het projectgebied *Hof ter Dorpe* in Oud-Turnhout.

Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat een verdergezet archeologisch traject met vlakdekkende opgraving geen kennisvermeerdering van de lokale en regionale geschiedenis zal opleveren. Hierdoor wordt een **volledige vrijgave van het projectgebied** geadviseerd.

5. ONDERZOEKSSTRATEGIE, ONDERZOEKSMETHODE EN - TECHNIEKEN

Omdat hier een **volledige vrijgave** wordt geadviseerd, moeten geen bijkomende maatregelen aanbevolen of opgelegd worden met betrekking tot een verdergezet archeologisch traject.

5.1. ONDERZOEKSSTRATEGIE

Gezien vrijgave wordt geadviseerd voor de archeologie binnen het projectgebied, dient geen onderzoeksstrategie opgesteld te worden.

5.2. ONDERZOEKSMETHODES

Door het advies om het projectgebied vrij te geven, is een archeologisch vervolgtraject niet aan de orde. Hierdoor hoeft geen afweging gemaakt te worden van de beschikbare onderzoeksmethodes.

5.3. ONDERZOEKSTECHNIEKEN

Rekening houdend met het advies om het projectgebied vrij te geven, en het logischerwijs wegvallen van een archeologisch vervolgtraject moet door het schrappen van een onderzoeksstrategie en onderzoeksmethodes geen beslissing genomen worden over de aan te wenden onderzoekstechnieken.

6. KOSTENRAMING EN GESCHATTE DUUR VAN DE VOORGESTELDE MAATREGELEN

Omdat geen verdergezet traject wordt voorzien, zijn geen verdere maatregelen vereist en hoeft er ook geen kostenraming of inschatting van de duur van eventuele maatregelen opgesteld te worden.

7. LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Projectgebied <i>Hof ter Dorpe</i> te Oud-Turnhout geprojecteerd op de GRB-basiskaart (bron: geopunt.be)	7
Figuur 2: Inplantingsplan van bestaande toestand met afbakening van door bebouwing niet voor archeologie toegankelijke verstoorde bodem (oranje zone) (plan: a2o.be)	8
Figuur 3: Sporenplan binnen het projectgebied <i>Hof ter Dorpe</i> te Oud-Turnhout met aanduiding van de 19 ^{de} -begin 20 ^{ste} eeuwse zandwinningskuilen (oranje) (plan: liv@home)	10
Tabel 1: Overzicht van alle aangesneden sporen tijdens het proefsleuvenonderzoek	9